

# Bezpieczne relacje: jak rozpoznać i reagować na przemoc seksualną

SCENARIUSZ DO ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH  
OBSZAR: ZDROWIE SEKSUALNE

Scenariusz został przygotowany do wykorzystania na przedmiocie Edukacja zdrowotna. Można go elastycznie dopasować do potrzeb konkretnej grupy. Opiera się na prostych, codziennych sytuacjach oraz aktywizujących zadaniach, co sprzyja diagnozie wiedzy, obalaniu mitów i budowaniu odpowiedzialności za własne zdrowie. Nauczyciel decyduje o zakresie i tempie pracy, dbając o neutralny język, prywatność i zasady zgody. Poszczególne elementy scenariusza można wykorzystywać modułowo lub skracać/wydłużać zgodnie z możliwościami uczniów.



## Treści programowe

Treści zawarte w scenariuszu odnoszą się do podstawy programowej z zakresu przedmiotu Edukacja zdrowotna, **Dział 7. Zdrowie seksualne, punkt 10.** *[uczeń] omawia formy przemocy seksualnej, w tym molestowania seksualnego, a także mity na ten temat; omawia sposoby reagowania w sytuacji, gdy doświadcza przemocy seksualnej lub gdy ktoś mówi mu o takim doświadczeniu; identyfikuje instytucje i organizacje udzielające pomocy osobom po doświadczeniu przemocy seksualnej; wyszukuje przepisy prawne dotyczące przemocy seksualnej.* Koncentrują się na pytaniu wiodącym: „W jaki sposób dbać o zdrowie seksualne przez całe życie, korzystając z danych opartych na dowodach, oraz tworzyć relacje, kierując się szacunkiem wobec każdego człowieka?”.

Scenariusz jest przeznaczony do wykorzystania w klasach szkół ponadpodstawowych.



**Pojęcia kluczowe:** seksualność, zdrowie seksualne, przemoc seksualna, molestowanie seksualne



## **Cel główny**

Uświadomienie uczniom, czym jest przemoc seksualna (offline/online), oraz wyposażenie ich w umiejętności rozpoznawania, zapobiegania i bezpiecznej reakcji na przejawy przemocy seksualnej.



## **Cele operacyjne**

### **Wiedza i umiejętności**

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest przemoc seksualna i jakie ma formy (fizyczna, werbalna, online, manipulacja, presja);
- potrafi rozróżnić sytuacje, w których została wyrażona zgoda na bliskość fizyczną, od sytuacji, w których zgody tej nie ma;
- zna mity i stereotypy dotyczące przemocy seksualnej;
- wie, gdzie i u kogo szukać pomocy w sytuacji zagrożenia;
- potrafi rozpoznać zachowania przekraczające granice drugiej osoby;
- potrafi wskazać konstruktywne sposoby reagowania w sytuacji przemocy;
- wspiera rówieśników doświadczających przemocy i wskazuje instytucje pomocowe.

### **Postawy**

Uczeń:

- okazuje szacunek wobec granic i intymności innych osób;
- wspiera rówieśników doświadczających przemocy i wskazuje instytucje pomocowe.



## Formy pracy

- praca indywidualna;
- praca grupowa.



## Metody i techniki pracy

- asymilacji wiedzy – dyskusja kierowana, miniwykład;
- samodzielnego dochodzenia do wiedzy – gra dydaktyczna, układanka dydaktyczna.



## Pomoce dydaktyczne

- karta pracy;
- tablica/ekran, markery.



## Ewaluacja osiągnięć

- obserwacja aktywności uczniów podczas pracy w grupach i debaty;
- obserwacja zaangażowania uczniów w wykonywanie zadań;
- ocena umiejętności formułowania argumentów i ich uzasadniania.

## OPIS PRZEBIEGU ZAJĘĆ

1

### Wprowadzenie



Nauczyciel mówi: „Dzisiejszy temat lekcji dotyczy ważnego zagadnienia przemocy seksualnej. Podczas zajęć poruszymy szczególnie kwestię bezpiecznych relacji i rozpoznawania symptomów przemocy seksualnej oraz omówimy sposoby reagowania na zjawisko przemocy seksualnej. Podczas lekcji ważna będzie współpraca w grupach”.

Nauczyciel wyjaśnia, że uczniowie podczas lekcji biorą udział w mini grze dydaktycznej escape room. Dzieli ich na grupy o takiej samej liczbie uczestników. Mają 30 minut, by rozwiązać zadania i zdobyć „kod bezpieczeństwa”.

2

### Escape room

Historia wprowadzająca (do odczytania):



„Twoja koleżanka otrzymuje w internecie dziwne wiadomości. Ktoś próbuje zdobyć jej zaufanie, a potem zaczyna wywierać presję. Żeby jej pomóc, musicie rozwiązać wszystkie zagadki i zdobyć hasło-klucz, który otworzy drzwi do bezpiecznego świata”.

Informacja dla nauczyciela: hasłem będzie słowo „WSPARCIE”.

#### Zadanie 1. Krzyżówka „Co to jest?”

Uczniowie rozwiązują krzyżówkę z karty pracy. Gdy odgadną hasło, otrzymują kartkę z literą „S” (pierwszy element hasła-klucza) i kolejne zadanie do wykonania.

Hasła w krzyżówce:

1. Zachowanie niepożądane, nacechowane wrogością lub natarczywością, które może mieć charakter seksualny, psychiczny lub emocjonalny, a jego celem lub skutkiem jest naruszenie godności drugiego człowieka. Może mieć miejsce w pracy, szkole, przestrzeni publicznej lub prywatnej. **MOLESTOWANIE**
2. Jej przeciwieństwem jest sprzeciw; może również oznaczać przyzwolenie, zaakceptowanie postawionej propozycji lub oferty. **ZGODA**
3. Osoba stosująca przemoc. **SPRAWCA**
4. Świadome działanie lub zaniechanie, które narusza prawa i dobra osobiste drugiej osoby, powodując szkody fizyczne, psychiczne lub materialne, i jest możliwe dzięki przewadze jednej osoby nad drugą. **PRZEMOC**
5. Nieuczciwe oddziaływanie na drugą osobę lub grupę, w celu wywołania u nich takich zachowań, poglądów lub decyzji, które służą realizacji celów manipulatora. **MANIPULACJA**
6. Umiejętność jasnego, otwartego i stanowczego wyrażania własnych uczuć, potrzeb i opinii, przy jednoczesnym poszanowaniu praw, granic i uczuć innych osób. **ASERTYWNOŚĆ**
7. Umiejętność wczuwania się w emocje drugiej osoby **EMPATIA**
8. Proces przekazywania informacji, uczuć i potrzeb między ludźmi, który odbywa się zarówno w sposób werbalny (słowa), jak i niewerbalny (gesty, mimika, ton głosu, postawa ciała). **KOMUNIKACJA**

## Zadanie 2. Dopasuj sytuację

Uczniowie otrzymują zestaw kart. Ich zadaniem jest ułożyć je w dwie kolumny: „PRAWDA” „FAŁSZ”. Po poprawnym ułożeniu otrzymują literę „E” i kolejne zadanie do wykonania.

Klucz odpowiedzi:

Ofiara przemocy seksualnej jest zawsze trochę winna, bo mogła się inaczej zachować.

FAŁSZ – odpowiedzialność ZAWSZE leży po stronie sprawcy.

Przemoc seksualna może dotknąć zarówno dziewczyny, jak i chłopców.

PRAWDA

Jeśli ktoś raz zgodził się na pocałunek czy bliskość, to zgoda obowiązuje zawsze.

FAŁSZ – zgoda dotyczy tylko konkretnej sytuacji i może być cofnięta.

Molestowanie słowne (np. komentarze o wyglądzie) to również forma przemocy seksualnej.

PRAWDA

Sprawcą przemocy seksualnej jest najczęściej obca osoba.

FAŁSZ – częściej jest to ktoś znany (kolega, partner, osoba z otoczenia).

Wysyłanie komuś nagich zdjęć bez jego zgody to przemoc seksualna.

PRAWDA

Jeśli ofiara nie powiedziała „nie”, to znaczy, że się zgodziła.

FAŁSZ – brak zgody nie zawsze wyrażany jest słowami, liczy się również milczenie, strach, szok.

Każdy ma prawo stawiać swoje granice i decydować o swojej intymności.

PRAWDA

### Zadanie 3. Szyfr instytucji wsparcia

Z karty pracy należy wyciąć rozsypankę. Uczniowie mają za zadanie poprawnie ułożyć słowa. Jeśli nauczyciel wie, że w danej klasie mogłyby pojawić się trudności z ułożeniem słów, to może przed wydrukiem rozsypanki każde słowo zaznaczyć innym kolorem, co zdecydowanie ułatwi uczniom wykonanie zadania.

- TELEFON ZAUFANIA
- NIEBIESKA LINIA
- POLICJA
- ZAUFANY DOROSŁY

Uczniowie muszą ułożyć prawidłowe nazwy. Po ukończeniu otrzymują literę „R” i kolejne zadanie do wykonania.

### Zadanie 4. Uzupełnij hasło

Uczniowie dostają wydrukowane słowo z brakującymi literami. W puste miejsca muszą wpisać litery, które otrzymywali po zakończeniu kolejnych zadań.

W \_ P A \_ C I \_

Poprawna odpowiedź: W S P A R C I E

## 3

### Podsumowanie

Po rozszyfrowaniu hasła przez wszystkie grupy nauczyciel wyjaśnia, że wsparcie jest bardzo potrzebne osobie, która doświadczyła jakiegokolwiek formy przemocy. W formie miniwykładu wraca do treści, które pojawiły się podczas wykonywania zadań, i porządkuje wiedzę.



## Sposoby dostosowania przebiegu zajęć dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

- Język i forma: krótkie, jasne instrukcje krok po kroku (na tablicy/ slajdzie); powtarzanie słów-kluczy; unikanie trudnych pojęć, a jeśli konieczne – objaśnienia w prostych słowach.
- Materiały: większa czcionka, wysoki kontrast; kluczowe definicje i zasady zapisane w punktach; dodatkowe wersje kart pracy (np. z piktogramami, podpowiedziami obrazkowymi).
- Organizacja pracy: możliwość pracy w parach lub małych grupach; przydział ról („czytający”, „notujący”, „prezentujący”); nauczyciel monitoruje tempo pracy i udziela wsparcia przy zadaniach wymagających większej koncentracji.
- Alternatywy odpowiedzi: możliwość zaznaczania odpowiedzi symbolami (✓/X, buźki), wybór spośród gotowych opcji; zamiast pisania pełnych zdań – krótkie słowa lub wskazywanie odpowiedzi.
- Tempo i koncentracja: przewidziane krótkie przerwy ruchowe (30–60 sekund); zegar/minutnik widoczny dla wszystkich; możliwość pracy w spokojniejszym miejscu klasy, z mniejszą ilością bodźców.
- Wsparcie percepcyjne: kluczowe instrukcje i hasła również w wersji drukowanej; karty pracy w formacie A3; zamiast wycinania – opcja naklejania gotowych elementów (z pomocą asystenta/nauczyciela).
- Uczniowie z ograniczoną znajomością języka polskiego: słowniczek obrazkowy lub dwujęzyczne karteczki (PL+EN/UA); zgoda na odpowiedzi w formie gestu, rysunku lub pojedynczego słowa.



## Komentarz metodyczny dla nauczyciela

Zajęcia powinny odbywać się w atmosferze szacunku, bezpieczeństwa i poufności. Temat przemocy seksualnej jest trudny i może uruchamiać silne emocje. Nauczyciel powinien:

- Dbać o klimat lekcji: używać neutralnego języka, nie oceniać wypowiedzi uczniów, wspierać empatyczne reakcje w grupie.
- Obserwować uczniów: zwracać uwagę na sygnały dyskomfortu, wycofania lub napięcia – w razie potrzeby zapewnić możliwość przerwy lub rozmowy indywidualnej i wsparcia pedagogiczno-  
-psychologicznego.
- Być przygotowanym na ujawnienia: jeśli uczeń podzieli się doświadczeniem przemocy, należy słuchać uważnie, nie przerywać, nie oceniać i nie obwiniać. Nauczyciel powinien zapewnić poczucie bezpieczeństwa i poinformować ucznia o konieczności podjęcia dalszych kroków zgodnych ze standardami ochrony małoletnich i przepisami prawa.
- Podkreślać kluczowe przesłanie: odpowiedzialność za przemoc seksualną spoczywa zawsze na sprawcy, nigdy na osobie pokrzywdzonej.
- Obalać mity: zwracać uwagę na stereotypy (np. że sprawcą jest zawsze obca osoba, że „ofiara mogła się inaczej zachować”) i pokazywać fakty.
- Akcentować wagę wsparcia: wyjaśniać, że pomoc instytucjonalna i wsparcie rówieśnicze mają kluczowe znaczenie; podać konkretne miejsca, numery telefonów i organizacje, do których można się zwrócić.
- Uwzględniać różnorodność klas: dostosować język i metody do wieku, dojrzałości emocjonalnej i możliwości grupy; unikać drastycznych szczegółów, koncentrować się na faktach, postawach i praktycznych sposobach reagowania.

- Przeciwdziałać wtórnej traumatyzacji: nie prosić uczniów o dzielenie się własnymi trudnymi doświadczeniami; przykłady i sytuacje w zadaniach powinny być hipotetyczne, a nie osobiste.
- Budować profilaktykę: pokazywać, że edukacja seksualna służy ochronie, wzmacnianiu granic, uczeniu się asertywności i odpowiedzialności w relacjach.

Przemoc seksualna jest jednym z najcięższych naruszeń praw człowieka. Odbiera poczucie bezpieczeństwa, godność i prawo do decydowania o własnym ciele. To przestępstwo, które wciąż zbyt często pozostaje ukryte, ponieważ otacza je tabu, wstyd i milczenie. Ofiary boją się reakcji otoczenia – czy zostaną potraktowane poważnie, czy spotkają się z oskarżeniami („sama tego chciałaś”, „mogłaś się bronić”). Niestety, takie reakcje są wciąż powszechne i sprawiają, że wiele osób nie zgłasza przemocy. Dlatego rozmowa o tym problemie jest nie tylko potrzebna – jest niezbędna. Zadaniem lekcji jest uświadomienie skali i mechanizmów przemocy seksualnej, pokazanie skutków i konsekwencji z jakim mierzą się osoby pokrzywdzone oraz zapoznanie uczniów ze wskazówkami, jak reagować, gdzie szukać pomocy i jak wspierać osoby skrzywdzone.

Przemocą seksualną jest każde zachowanie o charakterze seksualnym, które ma miejsce bez zgody osoby pokrzywdzonej. Może to być zarówno bezpośredni kontakt fizyczny, jak i działania psychiczne czy przy wykorzystaniu internetu.

### Rodzaje przemocy seksualnej

#### Molestowanie seksualne

- Niechciane komentarze, żarty, gesty o charakterze seksualnym.
- Dotyk wbrew woli osoby.
- Propozycje seksualne w zamian za korzyści (np. w pracy).

#### Napaść seksualna i gwałt

- Zmuszanie do stosunku lub innych czynności seksualnych przy użyciu siły, gróźb lub szantażu.
- Wykorzystanie sytuacji, w której ofiara jest niezdolna do obrony (np. po alkoholu, narkotykach, we śnie).

#### Wykorzystywanie seksualne

- Nadużycie władzy, np. nauczyciel–uczeń, pracodawca–pracownik.
- Zmuszanie osoby nieletniej do aktywności seksualnych.

#### Cyberprzemoc seksualna

- Wysyłanie niechcianych zdjęć czy nagrań.
- Wymuszanie udostępniania treści intymnych.
- Szantaż emocjonalny w sieci („jeśli nie wyślesz zdjęcia, pokażę wszystkim to, co już mam”).

Przemoc seksualna to nie tylko chwilowe zdarzenie, ale to doświadczenie, które najczęściej wpływa na całe dalsze życie.

Skutki fizyczne przemocy seksualnej: urazy mechaniczne (otarcia, siniaki, złamania), obrażenia narządów płciowych, ryzyko chorób przenoszonych drogą płciową, problemy zdrowotne wynikające ze stresu (migreny, choroby układu pokarmowego).

Najbardziej dramatyczne są konsekwencje psychiczne: PTSD (zespół stresu pourazowego): flashbacki, koszmary, unikanie miejsc, czy osób przypominających zdarzenie; depresja i lęki: poczucie bezradności, utrata sensu życia, myśli samobójcze; poczucie winy i wstydu: ofiara pokrzywdzona często obwinia siebie; trudności w relacjach: strach przed bliskością, brak zaufania do ludzi.

Skutki społeczne problemy w pracy i nauce, spadek koncentracji, absencje, izolacja społeczna – osoba pokrzywdzona zamyka się w sobie, unika kontaktów, stygmatyzacja – społeczeństwo czasem zamiast wspierać, ocenia („po co tam poszłaś?”, „mogłeś się bronić”).

Sprawcami tej formy przemocy są najczęściej osoby znane dziecku. Obalamy mit „ciemnej uliczki” – większość przypadków dzieje się w domach, szkołach, miejscach pracy. Tacy sprawcy rzadko posługują się wyłącznie brutalną siłą. Częściej wykorzystują manipulację, zastraszanie i przewagę emocjonalną lub społeczną. Pozwala im to utrzymać kontrolę nad osobą krzywdzoną, często przez długi czas. Sprawca stopniowo odcina taką osobę od bliskich. Zniechęca do kontaktów z rodziną czy przyjaciółmi, wzbudza poczucie winy („oni cię nie rozumieją, tylko ja się o ciebie troszczę”). Izolacja ułatwia dalsze nadużycia, bo taka osoba nie ma się do kogo zwrócić. Jedną z najczęstszych taktyk jest przerzucenie odpowiedzialności na pokrzywdzonego: „Gdybyś się tak nie ubierała, nic by się nie stało”, „Sam tego chciałeś, przecież się uśmiechałeś”, „Gdybyś była lepszą żoną, nie musiałbym cię zmuszać”. Mechanizm ten sprawia, że ofiary często milczą, czując, że to one zawiniły. Sprawcy często mówią: „Nikt ci nie uwierzy”, „Jeśli powiesz, skrzywdzę twoją rodzinę”, „Stracisz pracę, jeśli komuś powiesz”. Groźby bywają realne, ale często są tylko narzędziem kontroli. Aby ułatwić sobie napaść seksualną sprawca często wykorzystuje alkohol i narkotyki, którymi częstuje osobę, którą chce skrzywdzić. Taka osoba staje się wówczas bezbronna i niezdolna do obrony ani wyrażenia świadomej zgody.

Podejmowanie tematu w klasie może spowodować, że któreś z dzieci odważy się ujawnić stosowaną względem niego przemoc. W takiej sytuacji słuchaj uważnie i nie przerywaj, nie oceniaj i nie obwiniaj dziecka ani młodej osoby, zapewnij mu poczucie bezpieczeństwa: „Dziękuję, że mi powiedziałeś(-aś), zrobiłeś(-aś) dobrze” oraz nie obiecuj zachowania

tajemnicy, tylko poinformuj, że musisz wszcząć procedurę wynikającą ze standardów ochrony małoletnich, do czego zobowiązuje cię polskie prawo.

W społeczeństwie wciąż funkcjonuje wiele mitów. Niektóre z nich:

- „Ofiarą padają tylko kobiety” – nieprawda, mężczyźni też są ofiarami, choć rzadziej zgłaszają takie zdarzenia.
- „Jeśli się nie broniła, to znaczy, że chciała” – nieprawda, szok i paraliż to naturalna reakcja organizmu.
- „Gwałty zdarzają się tylko w ciemnych zaułkach” – w rzeczywistości najczęściej dochodzi do nich w domach i znanych miejscach.

Polski Kodeks Karny szczegółowo reguluje kwestie związane z przemocą seksualną. Kluczowe przepisy to art. 197–205 Kodeksu Karnego (zwięzły opis przestępstw można znaleźć na stronie [statystyka.policja.pl](http://statystyka.policja.pl)).

W zapobieganiu przemocy seksualnej ważne są działania profilaktyczne, które obejmują zarówno całe społeczeństwo, jak i konkretne grupy (dzieci, młodzież, pracowników, rodziny). Badania pokazują, że ryzyko przemocy seksualnej zmniejsza rzetelna edukacja seksualna, gdyż uczy ona rozpoznawania granic, daje narzędzia do wyrażania zgody i odmowy, demaskuje stereotypy dotyczące płci, zwiększa świadomość, czym jest molestowanie i gwałt. Brak edukacji sprawia, że dzieci i młodzież nie potrafią nazwać swoich doświadczeń ani odróżnić zdrowych relacji od nadużyć.

Rodzice często boją się rozmów o seksualności, ale to właśnie w domu dziecko uczy się granic i zaufania. Rozmowy o granicach, szacunku i zgodzie muszą zaczynać się od najmłodszych lat. Ważne jest: używanie prawidłowych nazw części ciała, uczenie, że „twoje ciało należy do ciebie”, pokazywanie, że sekretów związanych z dotykiem nie należy ukrywać oraz należy skupić się na dawaniu przykładu szacunku w relacjach. Warto już

w młodym wieku uczyć języka, który nie krzywdzi. W miarę możliwości unikamy używania słowa „ofiara”, gdyż w języku polskim jego konotacje są raczej negatywne i unieważniające (np. „ofiara losu”). Ponadto jednym z etapów zdrowienia po doświadczeniu traumy jest wyjście z pozycji ofiary, uniezależnienie od sprawcy – trudno to zrobić, kiedy osoba zbyt często nazywana jest ofiarą. Lepiej używać sformułowań takich jak „osoby pokrzywdzone”, „osoby skrzywdzone”. Unikamy również używania zwroty „nadużycie seksualne”, gdyż ono może oznaczać, że używać mogę, ale zabronione jest jedynie NADużywanie. Uczymy dzieci, że zamiast pytać „dlaczego nie uciekłaś?”, powinniśmy pytać „jak możemy ci pomóc?”.

Miejsca, gdzie można szukać pomocy:

- Niebieska Linia – 800 120 002 – całodobowa pomoc dla ofiar przemocy;
- Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży – 116 111 – anonimowe wsparcie;
- policyjny numer alarmowy – 112 – w nagłych sytuacjach.

Realizując treści zawarte w scenariuszu, można skorzystać z rekomendowanych zasobów Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej (zpe.gov.pl) w zakresie edukacji zdrowotnej. Można skorzystać także z treści w następujących lekcjach [online, dostęp dn. 14.12.2025]:

- [karta pracy „Zagrożenia w internecie – praca z fragmentami filmu”](#);
- [„Treści szkodliwe w internecie”](#) (PDF ankieta/diagnoza).



## Bibliografia

- Filipiak P., (2015), „Przemoc seksualna wobec kobiet. Perspektywa psychologiczna i prawna”, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, (2023), „Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce”, Warszawa: Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.
- Gruszczyńska B., (2007), „Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekty prawnokryminologiczne”, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Krzyżak-Szymańska E., (2018), [„Uzależnienia technologiczne wśród dzieci i młodzieży. Teoria, profilaktyka, terapia – wybrane zagadnienia”](#), Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls [online, dostęp dn. 14.12.2025].
- Sajkowska M., (2017), „Zjawisko wykorzystywania seksualnego dzieci w Polsce”, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka nr 16(1), s. 9–30.
- Wójcik D., (2021), „Cyberprzemoc seksualna wśród młodzieży – skala zjawiska i działania profilaktyczne”, „Pedagogika Społeczna” nr 20(2), s. 89–104.

# Escape room

## KARTA PRACY

Zadanie 1. Rozwiążcie wspólnie krzyżówkę.

1.																			
3.																			
4.																			
5.																			
6.																			
8.																			

- Zachowanie niepożądane, nacechowane wrogością lub natarczywością, które może mieć charakter seksualny, psychiczny lub emocjonalny, a jego celem lub skutkiem jest naruszenie godności drugiego człowieka. Może mieć miejsce w pracy, szkole, przestrzeni publicznej lub prywatnej.
- Jej przeciwieństwem jest sprzeciw; może również oznaczać przyzwolenie, zaakceptowanie postawionej propozycji lub oferty.
- Osoba stosująca przemoc.
- Świadome działanie lub zaniechanie, które narusza prawa i dobra osobiste drugiej osoby, powodując szkody fizyczne, psychiczne lub materialne, i jest możliwe dzięki przewadze jednej osoby nad drugą.
- Nieuczciwe oddziaływanie na drugą osobę lub grupę, w celu wywołania u nich takich zachowań, poglądów lub decyzji, które służą realizacji celów manipulatora.

6. Umiejętność jasnego, otwartego i stanowczego wyrażania własnych uczuć, potrzeb i opinii, przy jednoczesnym poszanowaniu praw, granic i uczuć innych osób.
7. Umiejętność wczuwania się w emocje drugiej osoby.
8. Proces przekazywania informacji, uczuć i potrzeb między ludźmi, który odbywa się zarówno w sposób werbalny (słowa), jak i niewerbalny (gesty, mimika, ton głosu, postawa ciała).

**Zadanie 2.** Zdecydujcie, czy podane twierdzenia to PRAWDA czy FAŁSZ.

- 1.** Ofiara przemocy seksualnej jest zawsze trochę winna, bo mogła się inaczej zachować.  
 PRAWDA  
 FAŁSZ
- 2.** Przemoc seksualna może dotknąć zarówno dziewczyny, jak i chłopców.  
 PRAWDA  
 FAŁSZ
- 3.** Jeśli ktoś raz zgodził się na pocałunek czy bliskość, to zgoda obowiązuje zawsze.  
 PRAWDA  
 FAŁSZ
- 4.** Molestowanie słowne (np. komentarze o wyglądzie) to również forma przemocy seksualnej.  
 PRAWDA  
 FAŁSZ

5. Sprawcą przemocy seksualnej jest najczęściej obca osoba.
- PRAWDA  
 FAŁSZ
6. Wysyłanie komuś nagich zdjęć bez jego zgody to przemoc seksualna.
- PRAWDA  
 FAŁSZ
7. Jeśli ofiara nie powiedziała „nie”, to znaczy, że się zgodziła.
- PRAWDA  
 FAŁSZ
8. Każdy ma prawo stawiać swoje granice i decydować o swojej intymności.
- PRAWDA  
 FAŁSZ

**Zadanie 3.** Z podanej rozsypanki ułóżcie nazwy instytucji wsparcia dla osób pokrzywdzonych.



P	O	L	I	C	J	A
T	E	L	E	F	O	N
W	S	P	A	R	C	I
A	N	I	E	B	I	E
S	K	A	L	I	N	I
A	Z	A	U	F	A	N
Y	D	O	R	O	S	Ł
Y						